Poštnina plačana v gotovini

Leto LXXII., št. 22 a — Ljubljana, petek 27. januarja 1939 — Cena Din 1.—

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvzemši nedelje in praznike. — Inserati do 80 petit vrst à Din 2, do 100 vrst à Din 2.50, od 100 do 300 vrst à Din 3, večji inserati petit vrsta Din 4.— Popust po dogovoru, inseratni davek posebej. — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.— Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO LJUBLJANA, Kneziljeva ulica štev. 5 Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101. SLOVENJ GRADEC, Slomškov trg 5. — Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Bonnet pred poslansko zbornico:

Francija se ne bo vmešala v španske zadeve, a tega tudi drugim ne bo dopustila

Francija želi ostati zvesta politiki nevmešavanja, vztraja pa na tem, da Španci sami odločajo o ureditvi svojih notranjih razmer — Svoje interese in svojo posest pa bo branila z vsemi sredstvi in lahko pri tem računa na vso podporo Anglije

Pariz, 27. jan. r. **Na sinočnji seji poslanske zbornice je naposled spregovoril tudi zunanji minister Bonnet in pojasnil stališče vlade glede vseh perečih mednarodnih problemov, zlasti pa glede Španije. Z napetostjo pričakovane izjave zunanjega ministra pa so precej razočarale, ker ni povedal nič novega, marveč je samo potrdil odločnost vlade, da vztraja pri politiki nevmešavanja v španske zadeve in čuvanja francoskih interesov. Zbornica je sprejela njegova izvajanja dokaj hladno.**

V začetku svojega govora je zunanji minister Bonnet poudaril, da so v Franciji vsi trdno odločeni da branijo svojo domovino. Nato pa je nadaljeval:

Kolikšna protislovja pa so glede sredstev, ki jih je treba uporabiti. Prizadevali smo si, da zasnujemo mednarodne odnošaje na pravici, prišlo pa je do nesporazuma. Tu prihaja v prvi vrsti

češkoslovaška žaloigra

Pri ocenjevanju monakovskega sporazuma se je treba spomniti na okupacijo renske pokrajine, dogodka, ki je neposredno zanimal Francijo, ko je bilo vse prepričano, da se ni treba zoperstavljati s silo. Dogodki so pokazali, da je imel Daladier prav, ko je odšel v Monakovo in podpisal sporazum, da bi rešil mir. Vse je bilo pripravljeno za vkorakanje na Češkoslovaško. Francoska vojska bi naletela na močno obrambno črto in bi bila gotovo osamljena.

Za tem je Bonnet dal vse priznanje plemenitemu zadržanju češkoslovaškega naroda ter poudaril prisrčni

sporazum med Francijo in Anglijo

kot temeljni kamen francoske politike. Obe ti dve demokratični državi ne zahtevata od nikogar ničesar, nameravata pa ohraniti svojo dediščino nedotaknjeno. (Živahno odobravanje). Bonnet je v zvezi s tem omenil Chamberlainovo izjavo, da francosko-angleški odnošaji v znatni meri nadkriljujejo navadne diplomatske obveznosti. Potovanje angleške kraljeve dvojice izpričuje to prijateljstvo. Bonnet je nato poudarjal, kako sta Francija in Velika Britanija na vseh poljih začeli voditi pogajanja, da bi dovedli v sklad svojo politiko. **V primeru vojne, kakor se sicer nadejata, da do nje ne bo prišlo, bi se vse angleške in francoske vojaške sile znašle druge ob drugi. Francija in Anglija morata te svoje sile okrepiti do najvišje meje.** (Odobravanje). Francija se je prizadevala, da bi zboljšala svoje odnošaje z Nemčijo. Menda mu ne bo nihče očital, da je podpisal sporazum z Nemčijo. Bonnet je izrazil nato upanje, da bo možno vzpostaviti

sodelovanje med Francijo in Nemčijo

sodelovanje polno zaupanja. Vojna bi pomenila nesrečo za oba naroda. Vsi bivši bojevniki žele miru med Francijo in Nemčijo. Francoski narod bi to deklaracijo, če bi mu bila predložena v glasovanje, gotovo soglasno odobril.

Minister Bonnet je nato prešel na

odnošaje med Francijo in Italijo

Francija želi, da bi zboljšala svoje odnošaje z Italijo. V zvezi s tem je razložil ves potek razgovorov v Rimu in Parizu leta 1935, razgovorov, ki so bili prekinjeni po Mussolinijevem govoru v Genovi. Po konferenci v Monakovu je Francija imenovala svojega veleposlanika v Parizu. Zdelo se je, da razen španskega vprašanja ni med Italijo in Francijo nobene težave več. Italijanska vlada pa je odpovedala sporazum od leta 1935. Na to odpoved je francoska vlada odgovorila, da ne sprejme italijanskega stališča, po katerem bi bila razveljavljena pogodba, ki se je začela šele izvajati. Ko smo sporočili svoje mnenje v London, so nas naši angleški prijatelji popolnoma razumeli. Zadržanje Velike Britanije je bilo popolnoma lojalno. Francoski vladi ni žal ničesar, kar je storila za zboljšanje odnošajev z Italijo. Francosko javno mnenje je razumelo, da Franciji ni mogoče ničesar očitati. **Francija ne bo dovolila, da se kdo dotakne njenih kolonialnih posestev, ki si jih je priborila s trudom in krvjo.** (Navdušeno odobravanje). **Francija bo branila svojo neodvisnost in svoje ozemlje. Triumfalno potovanje predsednika vlade Daladierja je pokazalo, da enodušnost francoskega javnega mnenja odgovarja enodušnosti javnega mnenja vsega francoskega imperija.** (Navdušeno odobravanje).

Francija se je prav tako tudi prizadevala, da ohrani svoje prijateljstvo do Belgije in Holandije in dalje do narodov v baltiških prajih in v Srednji Evropi. Vztrajali bomo pri tem, da obdržimo najboljše odnošaje z Romunijo.

Odnošaji s sovjetsko Rusijo

so označeni z medsebojnim posvetovanjem, do katerega je prišlo večkrat. Bonnet je imel tudi večkrat razgovore s poljskim veleposlanikom. Poljski zunanji minister Beck je izjavil, da prijateljstvo s Francijo pomeni osnovno črto poljske politike. Treba je narediti konec glasovom o paktih v vzhodni Evropi. Francija ostaja pri pogodbah s Sovjetsko Rusijo in z narodi v srednji in vzhodni Evropi.

Bonnet je nato prešel na vprašanje odnošajev med Francijo in Zedinjenimi državami ter izrazil veselje nad tem, da so ti odnošaji zadovoljivi. Pri tej priliki je izkazal priznanje plemenitim naporom Roosevelta. Kar se tiče beguncev nobena država ni storila toliko, kot Francija v korist žrtvam zadnjih evropskih dogodkov.

Zatem je govoril Bonnet

o položaju na Daljnem vzhodu

ter izrazil vse priznanje naporom maršala Čangkajšeka in njegove vojske, ki se bojuje z vsemi silami, da bi rešila celotno Kitajsko. Francoska vlada je krepko odločena, da ne dovoli nikake kršitve francoskih interesov v teh krajih. Francija ne dovoli, da bi se napisani sporazumi enostavno trgali.

Prešel je nato na

špansko vprašanje

ter dejal, da je francoska vlada odločena nadaljevati s politiko nevmešavanja. **Španci sami se morajo prepustiti, kako si hočejo urediti svoje lastne zadeve. Francija pa je izpolnila svoje človekoljubje. Poslala je v Španijo žita za 40 milijonov frankov in je zdaj sprejela že 11.000 beguncev. Bonnet je nato omenil prošnjo španske vlade, da bi Francija sprejela veliko število žensk, otrok in starčkov in je nadaljeval: Sprejel sem Del Vaya. Nisem mu dejal, koliko bo vse to stalo, pač pa sem mu samo odgovoril »v redu«. Poslanska zbornica bo soglasna pri izglasovanju potrebnih kreditov. Predsednik Negrin nam je poslal zahvalo. Francija ima v Španiji interese, ki jih mora ohraniti. Mi ne bi mogli dovoliti, da bi se katerakoli država vmešavala in preko Španije ogrožala nedotakljivost Francije. Vlada v Burgosu je dala na znanje, da ne bi pristala na nobeno tujo spremembo.**

Bonnet je omenil dalje določbe angleško-italijanskega sporazuma, da mora Italija iz Španije umakniti vse čete in orožje. Angleška vlada prav tako kot francoska pripisuje veliko važnost temu, da se na noben način ne krši neodvisnost Španije. Francija ne more pristati na to, da bi kdo od zunaj zasedel španski polotok, španske otoke in španski Marokо, ter na ta način ogrožal njene prometne zveze s Severno Afriko. Anglija ne bi bila nič manj ogrožena na Malti in Gibraltarju. Kar se torej tiče tega vprašanja, vam morem zagotoviti da sta Velika Britanija in Francija popolnoma solidarni.

Mir ne bo rešen drugače, kot s posredovanjem na vseh bojnih poljih — na Kitajskem, v Španiji, kakor tudi v Srednji Evropi — (klici: »Tornistre na hrbet!«). V skorajšnji bodočnosti bi se mogle pri tem pojaviti težave. Nanje bomo odgovorili s hrabrostjo naroda, ki se zaveda svojega poslanstva. Francoska obnova se je začela po septembrskih izkušnjah, ko se je začel ponovno javljati duh reda in discipline.

Francija ne bo zanemarila svoje dolžnosti

Septembrska mobilizacija je pokazala, da je Francija prežeta z enim samim duhom. To bi se ponovilo. Tisti, ki bi od zunaj računali na njeno slabost, bi sami sebi pripravili bridka razočaranja. To si je treba dobro zapomniti. Če se pokaže potreba, bo Francija kot en mož odgovorila na klic domovine.

Ko je Bonnet končal svoj govor, je bila seja ob 17. prekinjena.

Daladier poziva vso Francijo k slogi

Pri nadaljevanju seje je povzel besedo tudi ministrski predsednik **Daladier**, ki je na kratko podkrepil izvajanje zunanjega ministra ter podčrtal, da se bo Francija energično branila pred vsemi napadi na njeno posest. Storila bo vse, da ohrani svojo neodvisnost. V obrambi imperija je Francija enodušna.

Ob viharnem pritrjevanju zbornice je Daladier naslovil na ves francoski narod in ves imperij poziv, naj se složno zbere okrog vlade, ne zaradi nje, marveč da bi Francija vsemu svetu dokazala svojo neomajno voljo in odločnost, da hoče enodušno braniti svoje interese, svojo varnost, nedotakljivost svojih meja in svoj mir.

Nato se je razvila ostra debata o besedilu resolucije. Eno so stavili radikalni socialisti, drugo pa socialni demokrati. V obeh resolucijah se podčrtava enodušnost francoskega naroda v obrambi imperija. Radikalna resolucija izreka vladi zaupanje, socialistična pa je zahtevala intervencijo v Španiji. Daladier je vezal na resolucijo vprašanje zaupnice.

Glasovanje

Pri glasovanju je bil soglasno sprejet prvi del resolucije, ki proglaša nedotakljivost vsega francoskega imperija. Socialistični dodatek glede intervencije v Španiji je bil odklonjen, nakar je zbornica s 374 proti 228 glasovom izrazila vladi zaupnico.

Tudi Anglija je enakega mnenja

LONDON, 27. jan. AA. **Snoči je imel v Stratfordu govor bivši angleški zunanji minister Eden. V svojem govoru je Eden omenil najnovejše dogodke v Španiji ter dejal, da je za Anglijo življenskega pomena, da se nobeni tuji sili ne dovoli, da bi imela v Španiji kakršnekoli, posebno pa vojaške privilegije. Anglija ima največji interes na tem, da Španija sama odloči o svoji usodi brez intervencije tujih držav.**

Barcelona se je vdala

Republikanci so brez boja prepustili mesto francovcem

PERPIGNAN, 27. jan. r. **Docela nepričakovano se je včeraj popoldne Barcelona brez boja vdala. Republikanci so še na predvečer razglasili, da se bo Barcelona borila do zadnjega in branila vsako posamezno hišo in ulico. Izkazalo pa se je, da je bil to le manever, s katerim so prikrili svoj umik. Frankovci so računali na hude boje in so se vsestransko pripravljali. Zaradi tega se je zavlekel nameravani splošni napad na mesto. Med tem pa so se republikanci v vsej tišini umaknili in odnesli iz mesta vse, kar se jim je zdelo količkaj vredno. Opoldne, ko so se frankovci pripravljali na splošni napad, so po navodilih republikanskih oblasti naenkrat zaplapolale na vseh hišah Barcelone bele zastave v znak, da se hoče mesto brez boja vdati. General Franco je sprva mislil, da je to le manever in da pripravljajo republikanci v mestu nevarne zasede. Zato je izdal povelje, da morajo prodirati v mesto najprve kolone tankov. Šele, ko se je izkazalo, da mesto ne nudi prav nikakega odpora, je bilo izdano povelje za splošno vkorakanje frankovcev, ki je bilo nato končano v pol ure. Republikanci so se umaknili proti severu, kjer so zavzeli nove postojanke.**

BURGOS, 27. jan. AA. Reuter: Po vesteh nacionalističnega poveljstva je Barcelona skoraj nedotaknjena. Danes so pristopili k obnovi električnih instalacij. Telefon je začel ponovno delovati. Po ulicah so nalepljene proklamacije generala Davile o priključitvi Katalonije k nacionalni Španiji pod upravo generala Franca. Razveljavljeni so vsi sklepi republikanske vlade od leta 1937 sem.

Brez kruha in municije . . .

PERPIGNAN, 27. jan. AA. Reuter: Novinarji, ki prihajajo iz španskih krajev, prinašajo podatke o zadnjih urah republikanske Barcelone. **Kakor trdijo novinarji, republikanska vojska ne bo dajala resnega odpora več kot mesec dni, ker je brez topov in municije ter brez hrane.** Dve glavni cesti, ki vodita v severozapadno smer, sta bili danes polni vojaških tovornih avtomobilov z begunci, ki jih prevažajo v Gerono in Figueras. Begunci se nahajajo v zelo težkem položaju. Spijo pod drevjem navzlic neprestanemu dežju. Predsednik republike Azana se nahaja v nekem malem mestecu ob španski meji.

Zahvala Mussoliniju

RIM, 27. jan. AA. Stefani: General Franco je po zavzetju Barcelone poslal komandantu italijanskih legionarskih čet Gambariu brzojavko, v katerem ga prosi, naj sporoči Mussoliniju njegovo hvaležnost za junaške napore italijanskih čet, ki so v Barceloni skupno s španskimi tovariši prejeli venec triumfa.

Odmev na borzi

NEW YORK, 27. jan. AA. Strah pred posledicami v zvezi s padcem Barcelone je povzročil na newyorški borzi padanje vrednostnih papirjev, kakršno ni bilo zabeleženo od časa češkoslovaške krize. V toku včerajšnjega dneva je bilo prodanih okoli poldrug milijon delnic.

Angleška demarša v Rimu

LONDON, 27. jan. g. **Po nalogu vlade je sinoči angleški poslanik v Rimu lord Perth napravil demaršo pri italijanski vladi v zvezi z vpoklicem 60.000 rezervistov. Angleška vlada zahteva pojasnila o tem ukrepu, ki je izzval v Londonu veliko vznemirjenje. V londonskih krogih tudi živahno komentirajo sinočnjo izjavo Mussolinija, da pomeni zmaga fašistične stvari v Španiji še le začetek in da se fašizem ne bo ustavil v svojem poletu, marveč bo zahteval izpolnitev vseh svojih zahtev do kraja.**

V Čilu že nad 20.000 mrtvih

Cela mesta so v razvalinah

NEW YORK, 27. jan. g. **Vesti, ki prihajajo s potresnega ozemlja v Čilu, dajejo vedno strahotnejšo sliko razdejanja, ki ga je povzročil predvčerajšnji potres. Po dosedanjih ugotovitvah znaša število smrtnih žrtev že nad 20.000, ranjencev pa so dosedaj ugotovili že nad 40.000. Cela mesta so v razvalinah in boje se, da se bo število smrtnih žrtev še znatno povečalo.**

Mesto Chillan je popolnoma razdejano in znaša število smrtnih žrtev samo v tem mestu okrog 10.000. V Concepcionu so porušena vsa glavna poslopja. Večja polovica mesta je v razvalinah. Občutno je zlasti pomanjkanje vode. Električne napeljave, telefonske in brzojavne zveze so vse prekinjene. Dosedaj so v Concepcionu izkopali izpod razvalin okoli 800 trupel. Nemogoče je ugotoviti točno število žrtev. Splošno pa smatrajo, da je v tem mestu mrtvih 15.000, ranjenih pa okoli 8.000. Narodni poslanec Carlos Ribet, ki je z letalom obiskal Concepcion in okolico, je dejal, da niti Dante ne bi mogel opisati strašnega stanja v krajih, ki jih je porušil potres.

Sprememba turške ustave?

Čvrstejša povezanost vodstva države

CARIGRAD, 27. jan. e. **V tukajšnjih političnih krogih se govori v zvezi z zadnjimi spremembami v turški vladi o možnosti spremembe ustave. Sprememba bi obstojala v tem, da bi se funkcija predsednika republike in ministrskega predsednika združili. To bi pomenilo, da bi predsednik republike Izmet Ineni sprejel oba ta važna položaja v državi. V političnih krogih tudi govorijo, da bo prejšnji londonski poslanik Feti določen za namestnika Izmeta Inenija. Govori se tudi, da bo generalni tajnik republikanske narodne stranke, ki je tudi zunanji minister, v bodoče opravljal samo tajniške posle, da bo imel tako večjo možnost posvetiti se organizaciji stranke same.**

Posojilo ČSR

LONDON, 27. jan. e. Dosežen je bil sporazum o višini angleško-francoskega posojila Češkoslovaški. Poleg 4 milijonov funtov šterlingov, ki jih je angleška vlada podarila ČSR, je bilo odobreno še posojilo 8 milijonov funtov šterlingov s poroštvom angleške in francoske vlade. To posojilo bo dano Češkoslovaški pod določenimi pogoji in se bo smelo uporabiti edino za pomoč beguncem. Višina obrestne mere še ni določena. Del francoskega posojila bo odobren z odpisom prejšnjih čeških dolgov v Franciji.

Izdelovalnica bomb v Bukarešti

Nova razkritja o teroristični akciji Železne garde

BUKAREŠTA, 27. jan e. Policija v Bukarešti in notranje ministrstvo nadaljujeta preiskavo proti Železni gardi. Snoči so odkrili enega najnevarnejših članov Železne garde, bivšega srednješolskega profesorja Vasila Cristesca v neki hiši v ulici Aviator Constatilescu. Ko je policija obkolila hišo in je Cristesca videl, da ne more pobegniti se je ustrelil. V hiši so našli 80 kg žvepla in 1500 izdelanih ročnih granat ter bomb. Vasila Cristesca je svoječasno pobegnil skupaj z Alfonzom Cantacuzenom, ko so ju vodili v zapor.

Berlinski demanti

BERLIN, 27. jan. e. S služene strani kategorično demantirajo vse vesti objavljene zadnje dni v inozemskem tisku, nanašajoče se na spremembe v Nemčiji. Čeprav so bile te vesti že večkrat demantirane, vendar francoski tisk popolnoma neosnovano še naprej piše o teh spremembah zlasti pa o tem, da bo 30. januarja maršal Göring imenovan za državnega kancelarja.

Beseda o sezonskih delavcih

Pred dnevi je »Slovenski dom« v dopisu iz Slovenskih goric načel važno, a obenem tudi kočljivo vprašanje sezonskega delavstva, ki je zlasti pereče v Prekmurju in v Slovenskih goricah. List piše, da se v Prekmurju in v Slovenskih goricah množice kmetskega ljudstva pripravljajo, da odidejo spomladi kot sezonski delavci za kruhom v tujino, nato pa pravi:

»Ako bi bil na pomlad dovoljen odhod v Nemčijo vsem onim, ki to žele, bi bile Prekmurje in Slovenske gorice postavljene pred še težavnejše vprašanje. Kaj bo s kmečkimi posestvi, kdo jih bo obdeloval, kdo bo gojil smisel ljubezni do domače grude? Ali bomo mar dopuščali, da nam tujina naprej zastruplja naše delavce, da jih telesno izčrpa do skrajnosti in jih z nemoralo okuži. Težka je rešitev tega vprašanja, ko ječi prekmurski bajtar s številno družino v velikem pomanjkanju in bedi. Domača zemlja mu niti za polovico tega ne donaša, kar potrebuje za obstoj, in je tako prisiljen iskati kruha in zaslužka v tujini. Na drugi strani vidimo revne slovenjegoriške viničarje. Tudi tem je usojen popoln propad, zato pa iščejo to, kar jim domovina dati ne more, le v tujini. Tretji so kmečki sinovi, hčere in mali posestniki. Tudi ti nočejo biti nič prikrajšani pri sezonskem zaslužku v tujini. Mnogi pa na našo škodo gredo zgolj iz gole pohlepnosti in nevoščljivosti do drugih, ki so revni in zaslužka dejansko potrebni. Tako postajajo spomladi obsežne kmetije prazne, ni tistih pridnih rok, ki bi pridno prijele za delo. Kaj pomaga še tako lep zaslužek ob trdem delu v tujini, ko pa doma propada in se razkraja to, kar bi se moralo bujno razvijati. Še je čas, da se temu pravočasno naredi primeren konec. Potreba narekuje spričo razmer kakor z narodnega, verskega, socialnega, tako s stališča vsesplošne ljudske blaginje, da se reši to vprašanje.« —

Popolnoma se strinjamo s temi izvajanji in jih podpisujemo, obenem pa poudarjamo, da je dolžnost merodajnih činiteljev, da pravočasno poskrbe našim ljudem v Prekmurju in v Slovenskih goricah delo in kruh, da jim ne bo treba v tujino s trebuhom za kruhom.

Borzna poročila.

Curiška borza

CURIH, 27. jan. Beograd 10.—, Pariz 11.705, London 20.7125, New York 443.—, Bruselj 74.85, Milan 23.30, Amsterdam 239, Berlin 177.12, Praga 15.15, Varšava 83.75, Bukarešta 3.40.

Proračun mestne občine mariborske za leto 1939-40

Snoči je bila proračunska seja mestnega sveta — Od lanskega je proračun za 3,032.240 din večji

Maribor, 27. januarja

V mestni posvetovalnici je bila snoči prva letošnja seja mestnega sveta mariborskega, ki jo je otvoril in vodil mestni župan g. dr. Juvan.

Mestni svet se je snoči bavil predvsem s proračunom mestne občine za leto 1939-40, ki izkazuje 62.218.440 din izdatkov in prav toliko dohodkov, in sicer znaša proračun mestne uprave 27.356.630 din, proračun mestnih podjetij pa 34,861.810 din. Celotni proračun je za 2,100.240 din višji od proračuna za tekoče leto. Proračun mestne uprave je za 979.100 din višji, proračun mestnih podjetij pa za 1,121.140 din višji napram proračunu za l. 1938-39.

Zanimive so številke v posameznih partijah proračuna, ki so s celotnim proračunom v naslednjem odstotnem razmerju: osebni izdatki znašajo 12.56 odst. (lani 12.25 odst.), izdatki splošne mestne uprave 5.71 odst. (lani 3.94 odst), izdatki za osebno in imovinsko varnost znašajo 1.22 odst. (1.25 odst.), izdatki finančne stroke 13.15 odst. (lani 12.71 odst.), dražbena stroka 2.39 odst. (4.0), zdravstvo 3.72 odst. (3.86), socialno skrbstvo 7.35 odst. (7.14), šolstvo 2.33 odst. (2.68), znanost in prosveta 0.48 odst (0.45), obrt. trgovina in turizem 0.44 odst. (0.63), mestni veterinarski sklad 0.27 odst., razno 0.88 odst. (0.33), mestna podjetja 50.50 odst. (50.70). Dohodki: splošna mestna uprava 0.07 odst. (0.08), mestne davščine 30.80 odst. (30.88), finančna stroka 8.90 odst. (8.77), gradbena stroka 1 odst. (1.35), socialno skrbstvo 0.0 odst. (0.0), mestni veterinarski sklad 0.29 odst., razno 2.82 odst. (2.73), mestna podjetja 56.04 odst. (56.10).

V proračun mestne občine mariborske pa spada tudi tako zvani regulacijski sklad, ki predvideva za proračunsko leto 1939-40 1,600.000 din izdatkov in prav toliko dohodkov. Z regulacijskim skladom, ki tvori del proračuna, znaša proračun za leto 1939-40 63,818.440 din, tako da je

proračun dejansko za 3,032.240 din višji

od proračuna za l. 1938-39.

V številkah znašajo izdatki v smislu proračuna za leto 1939-40 takole:

Osebni izdatki (mestna uprava in mestna podjetja) 7,820.360 din, to je za 446.740 din več kakor v proračunu za leto 1938-39.

Materialni izdatki splošne mestne uprave znašajo 2,933.840 din, to je za 567.120 din več. V tej vsoti so tudi bolniški stroški in zdravila za uslužbence ter bolniško in penzijsko zavarovanje uslužbencev, kar znaša 200.000 din. Ogromno vsoto 1,650.000 din izkazuje proračun za vzdrževanje mestnih poslopij, in sicer

milijon dinarjev za dokončno ureditev mestnega gradu ter 400.000 din za nadzidavo poslopja gledališke blagajne in preureditev študijske knjižnice.

Izdatki za pisarniške potrebščine znašajo 238.000 din. Pobiranje mestnih davščin bo stalo mestno občino 289.500 din, za telesno vzgojo naroda pa je v proračunu votiranih 100.000 din.

Postavka osebna in imovinska varnost izkazuje v novem proračunu 761.670 din, to je za 9200 din več kakor doslej. Za gasilsko četo je votiranih 146.200 din, odboru za obrambo mesta pred napadi iz zraka 50 tisoč din, prispevek predstojništvu mestne policije k materialnim izdatkom pa znaša 565.470 din.

Izdatki za finančno stroko so predvideni na 8,181.810 din, to je za 562.060 din več. V to postavko spada anuitetna služba, ki predstavlja najtežje breme mestnih financ. S koncem leta 1938-39 so znašala

vsa posojila mestne občine dinarjev 59,568.598.35, proračun za leto 1939-40 pa predvideva najetje treh posojil v iznosu 8,000.000 din, tako da bodo znašala posojila mestne občine din 67,563.598.35.

Postavka gradbena stroka predvideva din 1,485.980, to je za 952.940 din manj kakor v proračunu za tekoče leto. Za vzdrževanje cest, ulic, trgov, hodnikov, mostov, ograj itd. pojde 554.300 din, za čiščenje mesta 546.430 din, za olepšavo mesta pa 235.250 din.

Za zdravstvo je v novem proračunu votiranih 2,315.100 din, to je za 9000 din manj. Prispevek javni bolnici znaša 267.000 din, preskrba mesta z vodo pa stane 2 milijona din, dočim dobijo zdravstvene ustanove 13.600 din podpore.

Socialno skrbstvo stane mestno občino v smislu novega proračuna 4,573.490 din (za 281.720 din več). Za starostno skrbstvo je predvidenih 1,767.120 din, za mladinsko skrbstvo 1,001.370 din, za delavsko skrbstvo 1,060.000 din, za razne skrbstvene zadeve 330.000 din, dočim znaša prispevek premoženjski upravi MP k anuitetni službi za delavsko kolonijo 412.500 din.

Za šolstvo je v letošnjem proračunu le 1.443.860 din, to je za 171.480 din manj.

V postavki znanost in prosveta je vnešenih 293.400 din (za 20.120 din več). Za javno Študijsko knjižnico je v proračunu 61.400 din, podpora Narodnemu gledališču znaša 115.000 din, podpora Muzejskemu in zgodovinskemu društvu 32.000 din, raznim drugim kulturnim društvom 60.000 din.

Za obrt, trgovino in turizem pojde 270 tisoč din, to je za 100.000 manj kakor lani. V tej postavki so prispevki občine za obrtno nadaljevalno šolo v znesku 100.000 din, trgovski nadaljevalni šoli 5000 din, gostilničarski nadaljevalni šoli 5000 din, Zavodu za pospeševanje obrti 10.000 din ter obrtni in gospodinjski šoli zavoda »Vesna« 30.000 din. Za mestni turistični urad je rezerviranih 70.000 din, dočim znaša *podpora občine za stadion SK Maratona v letošnjem proračunu 50.000 din. Ker pa pravijo, da je to prva polovica, je sklepati, da bo občina dala omenjenemu klubu na razpolago najmanj 100.000 din.*

Novost letošnjega proračuna je »Mestni veterinarski sklad«, za katerega znašajo izdatki 166.000 din. Največja postavka v tem skladu so pisarniške potrebščine, ki znašajo 100.490 din.

V postavki »Razno« sta vnešeni dve številki, in sicer 350.000 din v kritje izpadka v depozitnem skladu za dekliški zavod »Vesna« in 200.000 din kot proračunska rezerva za nepredvidene in premalo predvidene izdatke. Postavka »Razno« se je napram lanskemu proračunu povišala za din 350.000.

Proračun izdatkov mestnih podjetij znaša 31,422.930 din, in sicer za mezde in socialno zavarovanje delavstva, potnine, nadure in pavšale uradništva itd. dinarjev 5,406.780, za vse vrste stvarnega in jamstvenega zavarovanja 307.790 din, javne dajatve državi, banovini in mestni občini 2,194.610 din, razsvetljava in pogon dinarjev 7,424.500 din, amortizacija in obrestovanje posojil 5,526.410, materialni izdatki za nove gradnje, inventarne nabavke, vzdrževanje in obnovitev obratovanja, prodaja blaga itd. 10,214.010 din.

Navedeni izdatki mestne občine se bodo v smislu proračuna krili naslednje:

40 odst. dokleda na zemljarino, zgradarino, prodobnino, družbeni davek, rentnino in uslužbenski davek, kar znaša 3,424.030 din, 10 odst. posebna socialna dokl la na državne neposredne davke, kar bo vrglo 850.000 din. Mestne pristojbine (mestne takse, komisijske pristojbine, tržnina, sejmiščna pristojbina, plovnina, tehtarina) znašajo 760.000 din. Samostojne mestne davščine (davščina na prenos nepremičnin iz pogodb med živimi, trošarina na vino in vinski mošt, trošarina na žgane alkoholne pijače, likerje, špirit, rum, konjak, trošarina na pivo, gostaščina, kanalščina, vodarina in večja poraba vode) bodo vrgle din 14,025.000, to je napram lanskemu proračunu za 605.510 din več. Dohodki finančne stroke znašajo 5,542.410 din, gradbene stroke 625.000 din, socialnega skrbstva din 60.600.

Dohodki mestnega veterinarskega sklada znašajo 166.000 din in tvori največjo postavko izkupiček za tiskovine živinskih potnih listov ter pri manipulaciji z živinskimi potnimi listi, kar znaša 96.650 din.

Med dohodki nahajamo še pod »razno« postavko 1,750.000 din in sicer so to prihranki prejšnjih let (za 110.000 din več kakor v prejšnjem proračunu).

Dohodki Mestnih podjetij

pa so naslednji: električni tok, voda in plin 18,000.000 din, proizvodi in blago za prodajo 4,018.300 din, pristojbine (plinomerščina, elektroštevnina, klavnina, oglednina, tehtnina itd.) 2,452.500 din, prevoznine avtobusov 3,482.000 din, vstopnina mestnega kopališča in kopališča na Mariborskem otoku 350.000 din, donos pogrebov 730.000 din, donos zgradb 2,362.500 din, dohodki gradbene uprave (gramoznica itd.) dinarjev 1,380.730, dohodki premoženjske uprave (izvoz fekalij) 637.900 din, material za razna dela 925.100 din, razni dohodki (terjatve prejšnjih let, obresti, skonto itd.) 522.780 din.

Končno so v proračunu tudi še razne ustanove. Izdatki znašajo 9.059 din, dohodki pa 6.107 din.

Ob zaključku seje sta bila na iniciativo mestnega župana izvoljena

gradbeni odbor in disciplinsko sodišče

za mestne uslužbence. Na županov predlog so bili v sodišče in v odbor izvoljeni isti ljudje kakor lani.

Finančni referent mestnega sveta Hrastelj je obširno poročal o proračunu. Naglašal je, da je bil načrt proračuna sestavljen

po načelih skrajne varčnosti.

Pregledala ga je tudi komisija občinskih odbornikov in ga odobrila. V svojem poročilu se je med drugim ustavil tudi pri vprašanjih nove mestne tržnice in novega mostu iz Melja na Pobrežje. Nova tržnica povzroča mestni občini največ skrbi. Načrti so že pripravljeni. Morda bo uspelo zgraditi jo v prihodnjem letu. Kar pa se tiče mostu, je omenil, da je mestna občina sklenila prispevati za amortizacijo posojila, ki ga bo treba najeti za gradnjo, po 200.000 din na leto. Proračun za most določa okrog 10 milijonov din izdatkov.

Mestni svetnik Hrastelj je zatem govoril o davčni moči Maribora in je med drugim omenil, da plačujejo Mariborčani letno okrog

51 milijonov din davkov in doklad

državi, banovini in občini.

Župan dr. Juvan je po tem poročilu pripomnil, da bo mestna občina ustanovila poseben pokojninski sklad pri mestnih podjetjih, iz katerega bodo mestni pogodbeni uradniki prejemali enake pokojnine kakor pragmatizirani nameščenci.

V občo debato o proračunu so posegli podžupan Žebot, dr. Miler, Sojič in Kovačič, ki so vsi po vrsti hvalili dosedanjo upravo mestne občine ter poudarjali, da bodo glasovali za proračun, ki je bil še v zadnjem hipu povečan za 60.000 din na 62,278.444 din. Proračun je bil nato soglasno sprejet. Izdatki in dohodki so tudi po poslednji spremembi uravnovešeni.

Pri podrobni debati je m. s. Meglič takoj spočetka odločno nastopil proti temu, da bi mesto plačevalo svojim pragmatiziranim uradnikom uslužbenski davek, katerega breme pripade že po zakonu njim samim. Zahteval je, da se postavka 200.000 din, ki je bila določena v ta namen, črta iz proračuna. Njegov predlog pa je bil odklonjen. O proračunu so nato govorili še mestni svetniki Senica, dr. Pihler, Žebot, Juvan in Hrastelj. Tudi po specialni debati je bil proračun v podrobnostih sprejet. Proti njemu je tokrat glasoval le m. s. Meglič, ki je vztrajal pri svojem prvotnem predlogu.

Nazadnje je mestni svet snoči še sklenil, da se stanovanjski prostori v hišah, ki bodo zgrajene od 1. aprila 1939 do 1. aprila 1940 za dobo 10 let oproste kanalščine in vodarine. Z vodarino bodo obremenjeni le, kolikor bodo vode v njih prekomerno ponabili. Prošnje za oprostitev teh dveh davščin bo treba vložiti v 30 dneh po izdaji gradbenega dovoljenja pri mestnem davčnem uradu.

Proračunska občinska seja v Poljčanah

Skupni izdatki in dohodki znašajo 212.000 in proračun je od lanskega večji za 19%

Poljčane, 26. januarja

Ob polnoštevilni udeležbi so se zbrali v torek občinski odborniki k občinski seji, kjer jim je predsednik občine Detiček Anton najprej poročal o osnutku proračuna občine, ubožnega, veterinarskega in sklada odkupnine ljudskega dela za leto 1939-40, ki ga je na svoji seji sestavila občinska uprava in proti kateremu v določenem roku ni bilo vloženih pritožb. Proračun se po daljšem razmotrivanju v predloženi obliki izvzemši malih izprememb, sprejme. Skupni izdatki in dohodki znašajo 212.000 din ter je proračun od lanskega večji za 19%. Od tega gre za osebne izdatke 32.300 din, drugo pa za materialne izdatke. Za vzdrževanje gasilske čete je določen znesek 5 000 din, podpora kulturnim društvom znaša 1.000 din, za Rdeči križ 500 din, medtem ko znaša podpora sokolskemu društvu 200.—, čeprav je sokolsko društvo naslovilo na občinsko upravo posebno prošnjo za podporo, ker namerava v tem letu pričeti z gradnjo sokolskega doma. Za obvezno telesno vzgojo je določenih 1.000 din.

V kritje proračuna sklene občinski odbor pobirati v proračunskem letu naslednje občinske davščine: 84% doklado na vse državne neposredne davke. Predpis znaša din 177.222 din, dalje občinsko trošarino, občinske takse, in sejmarino, kar ostane večinoma na lanski višini. Za javno razsvetljavo se določi mesečni pavšal 700 din in letno 15 brezplačnih žarnic. Popravila mora podjetnik izvršiti na svoje stroške. Most pred župniščem se popravi in prostor okoli primerno uredi. Občina pristopi kot članica k zvezi za tujski promet »Putnik«. Vinski mošt se oprosti občinske trošarine do 12. novembra vsakega leta. Na potrošnjo uvoženega mesa se naj kontrola poostri.

Za ubožni sklad se določijo sledeči dohodki in izdatki 4.300 in 43.000 ter se bo primanjkljaj 38.680 din kril iz občinske blagajne. Veterinarski sklad izkazuje 7.600 din in 8.500 din dohodkov in izdatkov, sklad odkupnine osebnega dela pa 3000 in 15.000 dohodkov in izdatkov ter se bo tudi tu primanjkljaj kril iz rednega proračuna občine.

Ker bo železniška uprava s 1. aprilom ukinila tehtanje za privatnike sklene občinski odbor, da postavi svojo moderno mostno tehtnico, ki bo stala na vogalu trgovine g. Sime. Za začetni fond se bo uporabil gradbeni fond bivše občine Pekel, pod pogojem da se vrne za postavitev občinskega doma.

V občinski odsek za telesno vzgojo so bili izvoljeni gg. Sima Karel iz Pekla, Kolar Janez iz Studenic, v nadzorni odbor pa Kitek Simon in Pihlar Ignac, za vaditelja pa Virant Mirko iz Pekla. Drofenik Roziki se dovoli nadaljevanje gostilniške obrti. V nadaljnjem poteku seje so razpravljali o trošarin. prestopkih, o podelitvi in zavrnitvi podpor. G. dr. Korošec Anton je bil izvoljen za častnega občana občine Poljčane.

Mariborske in okoliške novice

— **Svetosavska proslava.** Danes je bila po vseh šolah svečana proslava Sv. Save. Dopoldne je bila svečana proslava v Unionu. Najprej so bili tradicionalni cerkveni obredi, ki jih je opravil prota Ivošević, na kar je sledila šolska proslava, na kateri je bila zbrana vsa srednješolska mladina. Proslave se ej udeležil tudi oficirski zbor. Nastopili so posamezni pevski zbori pod vodstvom pevovodij. Drevi bo koncertni del proslave Sv. Save.

— **Francoske nagrade mariborskim dijakom.** Danes so bile svečano izročene francoske nagrade mariborskim dijakom klasične in realne gimnazije, Trgovske akademije in učiteljišča. Na realni gimnaziji je razdelil darila tukajšnji francoski konzularni agent dr. Ropotec. Bronasto kolajno je prejela Vida Zemljičeva iz 8.a, francoske knjige pa Dušan Dolinšek 8.c, Ema Hafnerjeva 7.a, Anton Frelih 7.b, Bojan Pavčnik 7.c, Ljubo Založnik 7.d in Franc Turk 6.a. Ob priliki razdelitve je imel dr. Ropotec lep nagovor. Tudi na klasični gimnaziji je dr. Ropotec razdelil darila. Srebrno kolajno je prejel Ado Derganc, dijak 7.b, knjige Milka Pečko, 6.a Ivan Iršič 8.b, Doroteja Žebot 7.b, Cvetana Mihelčič 6.a, Stefanija Stibler 8.b, Melhior Prelog 6.b. V Trgovski akademiji je razdelil darila ravnatelj Modic. Bronasto kolajno je prejela Marija Praprotnikova, knjige pa Elfrida Kolar, obe četrti letnik. Na učiteljišču je darila razdelil ravnatelj Kadunc. Bronasto kolajno je prejela Zora Lahova iz 4. letnika, knjigo pa Jožica Pirnatova.

— **Iz Kamnice.** Pod klancem na državni cesti Maribor—Kamnica, ki je pred Mariborskim otokom, je most, ki pelje preko potoka. Most je bil v zadnjem času v zelo slabem stanju in je bil preperel. Nedavno so ga pričeli radi tega popravljati. Ko pa je lastnik gramoznice g. Sušec vozil z velikim tovornim avtomobilom, ki je bil natovorjen z gramozom, preko mostu, se je že prepereli most porušil. V naslednjem hipu je zgrmel tovorni avto, ki je bil sredi mostu v potok in sicer tako, da je prednji del s hladilnikom molel kvišku. K sreči ni bilo pri tem nobene človeške žrtve. Niti šoferju in niti delavcem, ki so zaposleni pri popravljalnih delih, se ni pripetilo nič hudega. Delavci so z dvigalnimi pripravami potegnili tovorni avto iz potoka in ga opravili na cesto. V zvezi s tem je do nadaljnjega ves promet na tem delu državne ceste ustavljen, tako da morajo vse vozila po kamniškem drevoredu in skozi Kamnico. Popravljanje mostu je v polnem teku in upajo, da pojde v par dneh lahko promet preko novega mostu.

— **»Ravnatelj«.** Iz »Del. pol.« št. 11 povzemamo: »Nečen dolnik. Nek gospod je, kakor veliko število drugih, v zadnjih letih zašel v velike dolgove. Zlasti je dolgoval lepo vsotico neki mariborski banki. Ker ni bilo izgleda, da bi bila banka prišla do kritja svoje terjatve, je izposlovala v nekem večjem podjetju svojemu dolžniku mesto »ravnatelja« s prav čednimi mesečnimi dohodki, ki znašajo nad 5000 din. Za to ravnateljsko mesto dolžnik priskrbi banke sicer zima potrebne kvalifikacije, toda to ni glavno vprašanje. Bolj važno pri tej zadevi je, da g. »ravnatelj« izroči banki vsak mesec domala vso plačo v kritje svojega dolga. Ravnatelju ni to baš po volji, toda upravni svetniki banke so mu jasno povedali, da so mu preskrbeli ravnateljsko mesto le radi tega, da bo v kratkem lahko poplačal ves dolg. — Povedali so mu tudi, da to ravnateljsko mesto ni popolnoma sigurno, ker bi se danes ali jutri razmere lahko tako spremenile, da bi g. »ravnatelj« zgubil čedno mesto.«

— **Redni avtobusni promet** na progi Maribor—Ribnica na Pohorju uvede tukajšnja podružnica SPD. Poseben avtobus za smučarje pojde vsako soboto ob 15. z Grajskega trga. Vrnitev v nedeljo ob 18.

— **Iz profesorske službe.** V 6. položajno skupino sta napredovala prof. Boris Sokolov, ki poučuje na tukajšnji klasični gimnaziji in prof. Leon Detela, ki poučuje na tukajšnji realni gimnaziji. Za suplenta je imenovan na tukajšnji nepopolni gimnaziji g. Ivan Bombek, ki bo poučeval verouk.

— **Drobne novice.** Na spolzkih tleh je padel 69-letni posetnik Josip Gul iz Koroščeve ulice 20 na Teznem in si pri tem natrl več reber. Zdravi se v bolnici. — Mlin je zgorel na Vurmatu, ki je last g. Rudolfa Ravnjaka. — Na Pobrežju se je poškodovala pri telovadbi 23-letna Marija Lukežič, hčerka upokojenega stražnika. Zlomila si je levo nogo v gležnju. Prepeljali so jo v bolnico. — Mizarski pomočnik Josip O. se je igral z nožem. Pri tem je po nesrečnem naključju zabodel vajenca Štefana Mirnika. — Zasebnica Katarina Intihar s Tržaške ceste 57 je prijavila policiji, da ji je neka Amalija Z. iz Nove vasi obljubila, da ji bo preskrbela službo v neki tukajšnji tvornici. Za posredovanje ji je že vnaprej izročila 500 din. Posredovalke ni bilo več na spregled. Tudi denarja ne. Prizadeta se je obrnila na policijo, ki je Amalija Z. kmalu izsledila. Pri zaslišanju je Amalija Z. dejala, da je storila to radi bede in pomanjkanja in pa, ker nima nobene službe in tudi ne denarja.

— **Konec pohorske pravde.** Poročali smo svojčas o pravdi podružnice Slovenskega planinskega društva v Rušah, za katero je bilo v vseh obmejnih planinskih krogih živahno zanimanje. Pravda se je končala sedaj v tretji instanci. SPD je v tej pravdi izgubila pravico do markiranja in uporabe malega odcepa Hlebove poti. Ta odcep pa se bo nadomestil z drugim, tako da ne bo v turističnem prometu nobenih motenj. S tem je dolgotrajne pravde konec. Podravsko podružnico SPD v Rušah je zastopal odvetnik dr. Leopold Boštjančič, g. Pavla Glančnika pa odvetnik dr. Franc Schaubach.

— **Na dan življenja . . .** Pri tukajšnjem okrožnem sodišču je bilo lani 1030 kazenskih razprav. Kazenski senat je obsodil skupno 695 oseb, 77 pa oprostil, sodniki posamezniki so obsodili 401 osebo, 41 pa so jih oprostili. Pogojnih kazni je bilo izrečenih 356. Državno tožilstvo je izdelalo 1215 obtožnic in je prejelo prijave proti 3360 osebam. To kaže, da je imelo mariborsko državno tožilstvo v preteklem letu polne roke dela.

— **Grozna najdba.** Drava je naplavila pri Bresternici truplo ženske, stare okoli 25 let. Truplo je bilo brez glave in brez levice. Obtičalo je v napravi za prestrezanje lesa. Neki delavec, ki je prvi opazil truplo naplavljenke, je obvestil o tem orožnike. Ko je skušal orožnik potegniti truplo za desno nogo na suho, se je noga odtrgala od trupla. Truplo je Drava odplavila naprej. Utopljenka je bila v vodi najmanj 14 dni. Truplo je bilo že v popolnem razkroju. Sedaj skušajo dognati njeno identiteto.

— **Kaj izgubljajo Mariborčani.** Seznam v mesecu novembru in decembru 1938 pri predstojništvu mestne policije v Mariboru oddanih in prijavljenih najdenih predmetov vsebuje: nahrbtnik, moški klobuk, pes prepeličar, pločevinasta kanta, ženska denarnica, moški jopič, zapestna ura, denarnica z denarjem, par pletenih rokavic, 500 din v gotovini, medeninast prstan, denarnica z denarjem, domača gos, klešče, otroški nahrbtnik s šolskimi potrebščinami, prometna, knjižica na ime Šum Rudolfa, nikljasta moška verižica, naočniki, hubertus plašč, zlat prstan, denarnica z denarjem, dolga svetlorujava moška suknja, zračna sesalka, pes nemški ptičar, otroška ročna torbica, zavitek z žensko obleko, usnjati predniki, otroška ročna torbica, 2 britvi in škarje, pes, naočniki, moška žepna nikljasta ura, kapuca hubertusovega plašča, ženska ročna torbica, stenografske beležke, pes doberman, posoda z mastjo, poslovna knjižica na ime Oman Novo Tajzin, sanke, žepni nož, žepna moška srebrna ura, veriga od avtomobila, denarnica z denarjem, pes rujave barve, pes Aladeriteri, moška pokromana zapestna ura.

— **Beg iz življenja.** V Vojašniki ulici 5, si je prerezal žile na rokah 31-letni čevljar Ivan Puconja. Na Ferkovi cesti pa je spila večjo količino octove kisline delavka Hedvika Žunko. Oba so prepeljali v bolnico.

— **Mariborski mestni Aeroklub** je imel snoči svoj občni zbor, na katerem sta poročala predsednik Krejči in tajnik Piska. Pri volitvah je bil izvolejn dosedanji odbor s predsednikom Krejčijem, tajnikom Pisko in blagajnikom Ostapovičem na čelu.

Mariborsko gledališče

Petek, 27.: zaprto.
Sobota, 28.: ob 20. Matura. Red D.
Nedelja, 29.: ob 15. Vse za šalo. Ob 20. Pesem s ceste. Globoko znižane cene. Zadnjič.

★

Konec tedna v mariborskem gledališču. V soboto 28. t. m. zaključuje prodorno uspela Fodorjeva komedija »Matura« z redom D vrstni red abonentov, ostane pa še nadalje na repertoarju. V nedeljo sta zopet dve predstavi. Popoldne ponove na ljubo okoličanom in vsem, ki tako zabavne domače operete kot je »Vse za šalo« še niso videli v večerni predstavi. Zvečer pa se pri globoko znižanih cenah z repertoarja poslovi veseloigra »Pesem s ceste«.

27. januar 1919 v Mariboru

V spomin častniškemu namestniku Ivanu Omahnu

Maribor, 27. januarja

Tisto dopoldne je ne le preko dravskega mostu, nego tudi po vseh mariborskih ulicah brila mrzla burja z redko naletujočimi ledenimi snežinkami. Tudi sicer tisto neprijetno zimsko vreme, ko človek vzljubi gorko sobo in ko gre na ulico le tisti, ki je za to poslovno primoran.

Med temi sem bil tudi jaz. Dva dni preje smo dobil v našo rez. vojaško bolnico na Tržaški cesti med transportom iz Koroške tudi težkega bolnika, ranjenega in še posebe tudi trebušnega legarja osumljenega. Častniški namestnik Ivan Omahen! Še danes mi je žal, da ne vem, kam sem pri tolikih preselitvah (vmes tudi prisilnih) založil natančnejše podatke baš o tem Omahnu, svojem rojaku in v vojnem času celo bližnjemu sosedu. Spominjam se le še, da je Omahen komaj vrnivši se s fronte in tako potreben odpočitka, prostovoljno odšel Maistru na pomoč na Koroško, kjer so ga Avstrijci ujeli, da pa je napol mrtev ubežal nadaljnemu trpinčenju. Na pobegu je nekje obležal z ranami in z legarjem.

Tisto jutro torej sem tudi jaz moral iz gorke pisarne vojaške bolnice na ulico. Dobil sem namreč prijavo, da so zjutraj našli Omahna na tleh pred posteljo — mrtvega. Mene, ki sem skozi vojno in še v tisti prvi prevratni dobi tolikrat moral biti priča tudi najstrašnejši smrti, je ta vest pretresla v dno duše. Še prejšnji večer sem spremil njegovo sestro, ki je prihitela na naš brzojavni poziv iz Kandije v Maribor, k bolniku, ki je bil videti tako izboljšan, da smo začeli upati na njegovo ozdravljenje. V tem upanju je sestra odšla prenočit v hotel »Meran«.

Mislite si moj položaj kot jobskega izvestitelja sestre, da je njen brat za veke rešen vsega trpljenja. Čeprav globoko zatopljen v razmišljanje, kako naj odpravim svoj posel ,da jo polagoma pripravim na nepričakovani udarec, se mi je na potu preko glavnih ulic vendarle čudno zdelo, da so ulice navzlic burji in snežnju tako nenavadno polne ljudi, toda samih Nemcev; med njimi otroci in komaj se pokonci držeči starci in starke. Spomnil sem se predvečera v Veliki kavarni, ko je našemu omizju nekdo pritajeno zaupal: »za jutri se nekaj pripravlja . . .« in kako je kmalu na to od naše družbe izginil nekdo, ki sem ga to jutro v moje nemalo presenečenje videl takorekoč na čelu one »armade«, ki je z desnega brega korakala preko mostu na Glavni trg in naprej. Sluteč nekaj velikega, sem pohitel, da odpravim svojo žalostno nalogo.

Vračajoč se z Omahnovo sestro v bolnico, kjer je reva našla svojega mrtvega brata — in zopet nazaj v mesto, da najdeva zdravnika zaradi dovoljenja za prevoz trupla v Kandijo, sem si bil že precej na jasnem o dogodkih, ki so se z naglico razvijali, dokler ni prišlo na Glavnem trgu do katastrofe. Dotedanji absolutni gospodarji mesta so se najprej z načrtom zavzetja magistrata, temeljito pripravili, da ameriški komisiji, ki je tisti čas dospela v Maribor zaradi odločitve naše usode zlasti med Dravo in Muro pokaže in dokaže svojo nezatakljivo oblast v prvi vrsti nad Mariborom.

Po brezuspešnem iskanju dotičnega zdravnika sva se opoldne vrnila proti bolnici. Bile so pa vse glavne ulice tako prenapolnjene z demonstrirajočimi množicami, da sva na njeno prošnjo krenila v Kirbiševo gostilno v Vetrinjski ulici. Komaj pa sva sedla k mizi, že počijo prvi streli. V naglici opašem sabljo in čeprav so me skušali zadržati, sem planil na ulico, kjer sem kmalu dospel takorekoč v naročje zdivjanih demonstrantov, ki so me seveda poznali in me zajeli, ne vem ali kot talca ali kaj so z menoj nameravali. Par trenutkov pred tem so na Glavnem trgu (pred rotovžem) zagrmeli oni usodni streli, katerih posledice sem videl na sneženih kupih, kjer je v prvem hipu obležalo okoli 20 žrtev bolj zapeljivcev, ko pa svoje lastne krivde. Mojo in najbrž usodo še katerega znanega Slovenca pa je odločilo vojaštvo, ki se je pojavilo iz Gosposke ulice in katero so si demonstranti predstavljali za celi polk — v mojo srečo. Ker čim so demonstranti zagledali prve vojake, so me izpustili in se z drugimi vred divje razpršili na vse strani. (Če bi bili le malo pričakali, bi bili videli, da je bil dozdevni polk samo — patrola 12 mož in še ta zagvozdena med demonstrante.) Sploh je imel slovenski Maribor ob prevratu več ko srečo. 1. novembra slovenski major kar na svojo roko prevzame mestno poveljstvo, tu pa obvladuje desetorica ali celo petorica slovenskih redarjev po navodilih svojega tovariša R. desettisočero maso zdivjanih demonstrantov. Drugi dan je bil kar natihoma pogreb Omahnov in prvih smrtnih žrtev 27. januarja l. 1919. Če se ne motim, se je vojaški duhovnik kar med potjo poslovil od pokojnika; vem pa, da ga od tega dne dalje nisem več — pozdravljal. Omahna niso pokopali med takrat že številne vojaške grobove, marveč kar v tisti vrsti, kjer so pokopane prve žrtve tega za Maribor usodepolnega dne. Govorilo se je o naknadnem prevozu na šmihelsko pokopališče, tudi o nagrobnem spomeniku. Odkar so vsem med vojno pokopanim vojakom napravili skupno grobnico, je izginil tudi Omahnov grob.

Razen v dr. Senekovičevem opisu 27. januarja, nisem doslej še nikjer izsledil kaj natančnejšega o njem. Pa je Omahen zaslužil vsaj tak spomenik. Kdor o njem kaj več ve, naj to prijavi na podružnico »Slov. Naroda« v Mariboru pod označbo Omahen!

Podprimo nabiralno akcijo za gradnjo doma matičnega in darujte za njen sklad!